

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 3, Article Number: 1C0195

EDUCATION SCIENCES

Received: January 2010

Accepted: July 2010

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Şefik Yaşar

Ömür Gürdoğan Bayır

Anadolu University

syasar@anadolu.edu.tr

ogurdogan@anadolu.edu.tr

Eskisehir-Turkey

İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BAKIŞ AÇISIYLA SOSYAL BİLGİLER

ÖZET

Araştırmmanın genel amacı, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine olan bakış açılarını metaforlar yoluyla belirlemektir. Araştırma 2009-2010 öğretim yılı güz döneminde ilköğretim 5. sınıfa devam eden 100 ilköğretim öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin ürettikleri metaforlar içerik analizi yöntemi ile incelenmiş, oluşturulan metaforların frekansları belirtilmiş ve kategoriler oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında öğrenciler tarafından Sosyal Bilgiler dersine yönelik olarak 44 metafor üretilmiştir. Araştırma sonucunda araştırmacılar tarafından oluşturulan kategoriler şöyledir: Farklı konu alanlarının birleşimi olarak Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya olarak Sosyal Bilgiler, bilgi kaynağı olarak Sosyal Bilgiler, eğlenceli bir ders olarak Sosyal Bilgiler ve yaşamın içinden bir ders olarak Sosyal Bilgiler.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, 5. Sınıf Öğrencileri, Sosyal Bilgiler, Metafor, İçerik Analizi.

SOCIAL STUDIES IN POINT OF VIEWS OF PRIMARY SCHOOL 5th GRADE STUDENTS'

ABSTRACT

The general purpose of the study is to determine the fifth grade students' point of views to Social Studies via metaphors in primary education. The study was conducted with 100 primary education students who were in the fifth grade in 2009-2010 fall term. The metaphors related to Social Studies which were produced by students were examined using content analysis method, and the produced metaphors' frequencies were given and categories were created. Within the scope of this research, forty-four metaphors were produced regarding Social Studies by the students. At the end of the research, the categories created by the researchers were as follows:

Combination of different subject areas as Social Studies, History and Geography as Social Science, source of information as Social Science, fun lesson as Social Studies and life lesson as Social Studies.

Keywords: Primary Education, 5th Grade Students, Social Studies, Metaphor, Content Analysis.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Değişen dünya koşullarında toplumların gereksinim duyduğu bireylerin özellikleri de değişiklikler göstermektedir. Bireylere eleştirel düşünme, problem çözme, işbirliği yaparak çalışabilme, bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili kullanabilme vb. beceriler eğitim kurumları tarafından çeşitli dersler yoluyla kazandırılmaya çalışılmaktadır. İlköğretim basamağında sözü edilen bu becerilerin kazandırılmasında Sosyal Bilgiler dersi önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Çünkü öğrenciler bu derste etkili vatandaşlık becerilerini kazanmakla birlikte, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmayı ve neden sonuç ilişkilerini analiz etmeyi öğrenirler. Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili olarak alanyazında farklı tanımlara rastlamak olanaklıdır:

Sosyal Bilgiler, sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı içeriği disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alan, değişen koşullarda bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir derstir (Öztürk, 2006: 48).

Sosyal Bilgiler, öğrencilere yaşamlarında özenli, düşünceli, meraklı, kararlı, bir arada yaşamak için gerekli olan değer ve kurallar ile insanların ve olayların tarihi geçmişlerini öğretmeyi amaçlayan bir derstir (Turner, 1999: 6-7).

Sosyal Bilgiler ilköğretim programlarında yer alan, antropoloji, coğrafya, tarih, arkeoloji, ekonomi, anayasa, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din, sosyoloji ve en az bu bilimlere kadar beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerinden yararlanan bir derstir (NCSS, 1993: 213).

Sosyal Bilgiler dersi bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlere ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan, öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşimini geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında inceleyen; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş ve ilköğretim basamağında yer alan bir derstir (MEB, 2004).

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak yapılan tanımlamalarda dersin ilköğretim basamağında yer almasına, çeşitli becerileri kazandırmayı kendisine amaç edinmiş olmasına ve gerçek yaşamla ilişkili konulara yer vermesine vurgu yapıldığı görülmektedir. Aynı zamanda, yapılan tanımlarda Sosyal Bilgiler dersinin Sosyal Bilimlerin çalışma alanlarını içermesine ve toplu öğretim anlayışını benimsemiş olmasına da yer verilmektedir.

Yaşama iç içe olan ve öğrencileri toplumsal yaşama hazırlamayı amaçlayan Sosyal Bilgiler dersinde (Erden, Tarihsiz: 17) öğrencilerden toplumsal yaşama uyum sağlamalarına yardımcı olacak vatandaşlık ve demokrasi ile ilgili temel bilgi ve becerileri kazanmaları beklenmektedir (Yaşar, 2008: 237). Sosyal Bilgiler dersinin öğretimindeki en önemli amaç ise öğrenciye toplumsal kişilik kazandırmak, başka bir deyişle onun iyi bir vatandaş olmasını sağlamaktır. İyi bir vatandaş görev ve sorumluluklarının farkında olan ve çevresindeki olaylara karşı bilinçli davranan kişidir (Sözer, 2008: 49). Aynı zamanda iyi bir vatandaş toplumun kültürünü benimsemiş, özümsemiş ve bunu geliştirme anlayışına sahip bireydir (Safran, 2008: 15).

Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarını NCSS (1992) toplumsal yaşam anlayışı çerçevesinde bireysel ve kültürel kimliği tanımlama, okulda ve toplumda katılım ve gözlem etkinliklerini gerçekleştirme, önemli konulara duyarlılık oluşturma ve toplumsal olaylara vatandaş olarak katılım sağlama olarak belirtmiştir. Demokratik ilkelere dayalı olarak

karar verme becerilerini edinme de dersin amaçları arasında yer almaktadır (Akt: Gültekin, 2008: 66). Sosyal Bilgiler dersi bu amaçlara paralel olarak öğrencilere kavram, olgu ve değerler kazandırarak onların okulda edindikleri anlayış ile gerçek dünya arasında bağ kurmalarını sağlamalıdır. Sosyal Bilgiler dersi de öğrencilerin yaşamı tanımlarını ve anlamalarını sağlamak için onlara harita ve küre okuma, medya okuryazarlığı, sosyal katılım, iletişim, zaman ve kronolojiyi algılama, düşünme ve problem çözme vb. becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır (Deveci, 2008: 189). Bu amaçların gerçekleştirilmesi için gerek sosyal beceri ve değerler gerekse tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgisi vb. konular dersin öğretim alanlarını oluşturmaktadır (Bacanlı, 2006: 47).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Sosyal Bilgiler dersinde öngörülen amaçların gerçekleştirilebilmesi, içeriğinin etkili bir biçimde öğretilmesi, edinilen bilgilerin kalıcı olması, dersin daha eğlenceli hale gelmesi için çeşitli yöntem ve tekniklerin kullanılması (Sözer, 2008: 86), öğrencilerin derse etkin katılımlarının sağlanması için değişik araç-gereçlerden yararlanılması (Yaşar ve Gültekin, 2009: 310) gerekmektedir. Aynı zamanda, etkili bir öğretimin gerçekleştirilebilmesi öğretmenlerin derse yönelik ilgi, tutum vb. duyuşsal özellikleri ile yakından ilişkilidir (Sözer, Deveci ve Kaya, 2004: 88-89). Bunlara ek olarak, Sosyal Bilgiler dersinin sözü edilen biçimde etkili olarak gerçekleştirilmesinde ve ulaşmak istenilen amaçların öğrencilere kazandırılmasında öğretmenlerin dersi işleyişi kadar öğrencilerin derse olan bakış açıları da önem taşımaktadır. Başka bir deyişle, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini nasıl algıladıklarının bilinmesi, öğretme-öğrenme süreçlerinin düzenlenmesinde öğretmene önemli ipuçları sağlamaktadır. Bu araştırma öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine olan bakış açılarının belirlenmesi gereksiniminden kaynaklanmıştır. Bu gereksinim doğrultusunda öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine olan bakış açılarını belirlemek için araştırmada metaforlardan yararlanılmıştır.

Metafor "soyut kavramlar ile bilinen somut şeyler arasında ilişki kurmak" biçiminde tanımlanmaktadır (Saban, Koçbeker ve Saban, 2002). Metaforlar, yeni bilginin daha önceden bilinen eski bilgiyle benzerliklerini bularak; ilişkiler kurulmasını sağlamaktadır (Kadunz ve Sträßer, 2004; Indurkha, 1992). Bireyler metaforları kullanırken ya da yorumlarken, daha önceden var olan bilgi, beceri ve tutumlarla hareket eder. Bu nedenle, metaforlar bireylerin geçmiş yaşantılarından, ön öğrenmelerinden ve sosyal çevresinden bağımsız düşünülemez (Oğuz, 2005). Metaforların temel işlevi kavramları ve karmaşık yapıları anlamak olduğu için, eğitimde, öğretme-öğrenme uygulamalarında düşüncelerin yansıtılmasında deneyim ve anlamının bir yolu olarak kullanılmaktadır (Woon ve Ho, 2005). Bu bağlamda, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine olan bakış açılarının belirlenmesinde metaforların kullanılması, öğrencilerin derse ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ve dersin çeşitli yönlerine yükledikleri metaforik anlamların belirlenmesinin, öğrencilerin derse olan bakış açılarını ortaya koyacağı ve öğretmenlere Sosyal Bilgiler dersini etkili olarak işlemede, öğretim sürecini düzenlemede yardımlar sağlayacağı düşünülmektedir. Buna bağlı olarak, bu araştırmanın genel amacı ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine olan bakış açılarını metaforlar yoluyla belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- İlköğretim 5. sınıf öğrencileri Sosyal Bilgiler dersini hangi metaforlar yoluyla açıklamaktadır?
- İlköğretim 5. sınıf öğrencileri tarafından ortaya konan metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kategoriler altında toplanmaktadır?

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Çalışmanın Modeli (Study Model)

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine olan bakış açılarını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin kullandıkları metaforlar açık uçlu anket yoluyla toplanan verilere dayalı olarak betimlenmiştir.

3.2. Katılımcılar (Participants)

Araştırmaya 2009-2010 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir il merkezindeki iki ilköğretim okulunun 5. sınıfında öğrenim gören 100 öğrenci katılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması (Data Collecting)

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin bakış açılarını ortaya koymak amacıyla açık uçlu bir anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu uzman görüşüne sunulduktan sonra uygulamaya hazır duruma getirilmiştir. Formda öğrencilerden "Sosyal Bilgiler ..... gibidir. Çünkü ....." cümlesini tamamlamaları istenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin metaforları içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Aynı zamanda üretilen metaforların frekans değerleri verilmiştir. Metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması süreci "metaforların belirlenmesi", "metaforların sınıflandırılması", "kategori geliştirme" ve "geçerlik ve güvenilirliği sağlama" olmak üzere dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Sosyal Bilgilere ilişkin metaforların belirlenmesinde öğrencilerin metaforu belirgin olarak dile getirmesine, metaforların tanım içermemesine ve metaforla ilişki kurulmasına dikkat edilmiştir. Metaforların sınıflandırılması aşamasında, metaforun konusu, metaforun kaynağı, konu ile kaynak arasındaki ilişki dikkate alınarak metaforlar geçici olarak sınıflandırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda kimi metaforlar geçersiz sayılmış, 92 öğrencinin metaforu kabul edilmiş ve 8 öğrencinin metaforu mantıksal bir dayanak sunmadığı düşünülerek değerlendirmeye alınmamıştır. Geliştirilen metaforlardan kimileri bir öğrenci tarafından temsil edilirken kimileri ise birden fazla öğrenci tarafından dile getirilmiştir. Birden fazla öğrenci tarafından belirtilen metaforların kimileri aynı kategoride yer alırken, kimileri ise farklı açılardan ele alındığından farklı kategorilerde yer almıştır. Bu durumda toplam 44 metafor üretilmiştir. Üretilen bu metaforların frekans hesaplamaları yapılmıştır. Geliştirilen metaforlar, metaforun konusu ve kaynak arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak kategorilere ayrılmış ve toplam beş kategori elde edilmiştir. Araştırmada oluşturulan kategoriler ve üretilen metaforlar araştırmanın güvenilirliğini gerçekleştirmek amacıyla araştırmacılar dışında iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar oluşturulan kategorileri, ilişkili metaforları ve alıntılarını incelenmiştir. Sosyal Bilgilere ilişkin üretilen metaforların frekansları çizelgede verilmiş, oluşturulan kategoriler ve bu kategorilere ait metaforlar

ise şekillerle gösterilmiş, öğrencilerden doğrudan alıntılar yapılarak yorumlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM (FINDINGS AND INTERPRETATION)

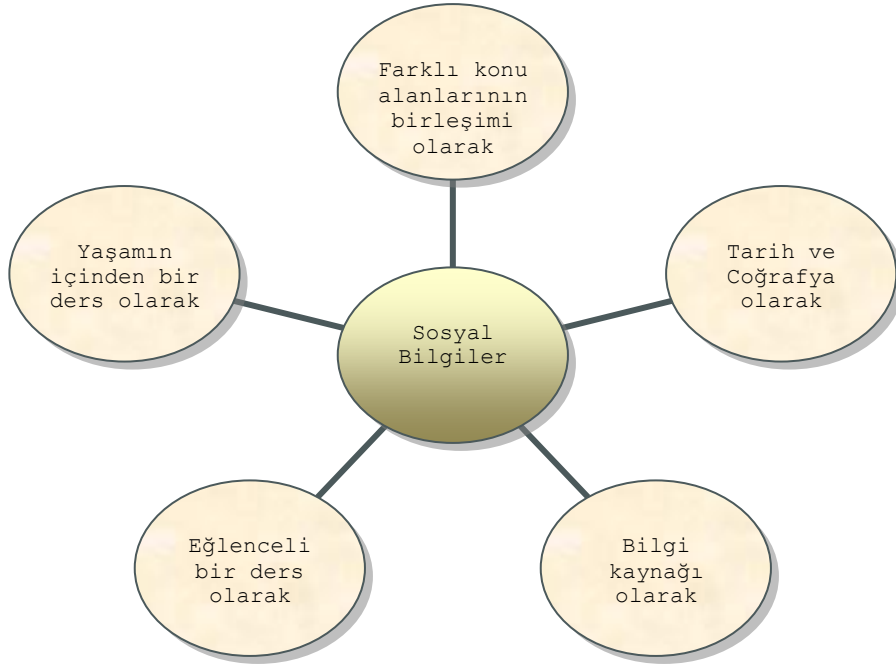
Bu bölümde, araştırma sonuçlarına ilişkin elde edilen metaforlar çizelge halinde, kategoriler ise şekillerle verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 1'de öğrenciler tarafından üretilen metaforlar alfabetik sıraya göre belirtilmiş, frekans değerleri verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler dersine yönelik olarak üretilen metaforlar
(Table 1. Metaphors with regarding to Social Studies Course)

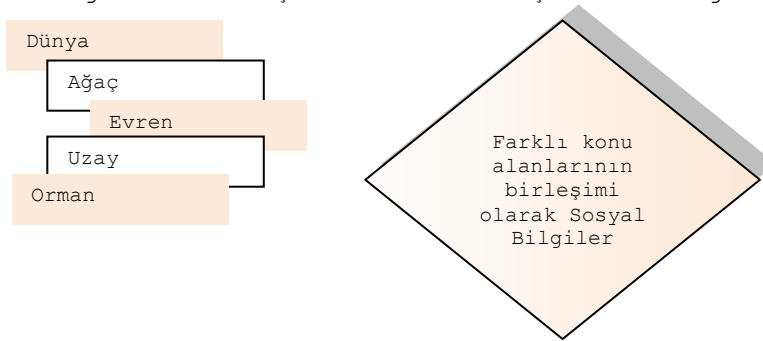
M. sayısı	Metafor	f	M. sayısı	Metafor	f	M. sayısı	Metafor	f	M. sayısı	Metafor	f
1	Ağaç	5	12	Dostumuz	2	23	Kitap	4	34	Papatya	2
2	Aile	2	13	Dünya	6	24	Kronoloji	1	35	Saat	1
3	Atatürk	4	14	Evren	1	25	Kuş	3	36	Soyağacı	1
4	Ay yıldız	3	15	Film	1	26	Meyve	2	37	Su	1
5	Bilge	2	16	Gazete	1	27	Milli kültür	2	38	Tanıtım kitapçığı	1
6	Bilgi kralı	1	17	Gül	1	28	Orman	2	39	Tarih	6
7	Bilgisayar	6	18	Güneş	3	29	Oyun parkı	1	40	Türkiye	1
8	Coğrafya	1	19	Harita	4	30	Öğretmen	2	41	Uzay	1
9	Cumhuriyet	1	20	Hayat	6	31	Örümcek	1	42	Yol	1
10	Çiçek	1	21	Kapı	1	32	Öykü	1	43	Yuva	1
11	Doğal afet	1	22	Kedi	1	33	Papağan	1	44	Zaman makinesi	2
Toplam											92

Tablo 1'de görüldüğü gibi, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak 92 öğrenci toplam 44 metafor üretmiştir. Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine ilişkin bakış açılarını bu metaforlar aracılığıyla ortaya koymuş ve metaforları çeşitli yönleriyle dersle ilişkilendirmişlerdir. Geliştirilen bu metaforlardan en fazla dile getirilenler bilgisayar, dünya, hayat ve tarihtir. Bilgi kralı, coğrafya, cumhuriyet, çiçek, doğal afet, evren, film, gazete, gül, kapı, kedi, kronoloji, orman, oyun parkı, örümcek, öykü, papağan, saat, soyağacı, su, tanıtım kitapçığı, Türkiye, yol, uzay ve yuva metaforları ise birer öğrenci tarafından temsil edilmektedir. Geliştirilen bu metaforların çoğunluğunu cansız varlıklar oluşturmaktadır. Öğrencilerin bu varlıkları metafor olarak belirtmelerinde dersin içeriğinin, derste yapılan etkinliklerin ve öğrencilerin derse olan tutumlarının etkisi olduğu söylenebilir. Öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar dikkate alınarak oluşturulan kategoriler Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Sosyal Bilgiler dersine ilişkin oluşturulan kategoriler
(Figure 1. Categories with regarding to Social Studies Course)

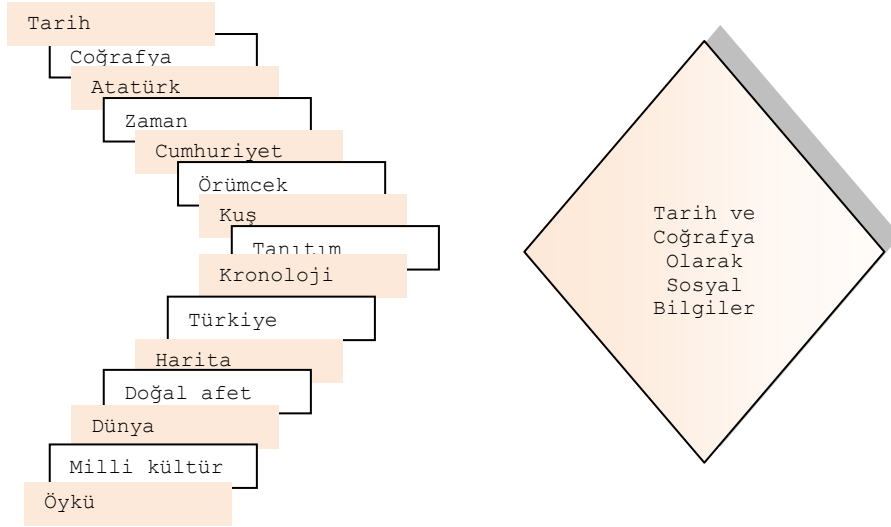
Şekil 1’de görüldüğü gibi öğrencilerin belirttikleri metaforlar göz önünde bulundurularak “farklı konu alanlarının birleşimi olarak Sosyal Bilgiler”, “Tarih ve Coğrafya olarak Sosyal Bilgiler”, “bilgi kaynağı olarak Sosyal Bilgiler”, “eğlenceli bir ders olarak Sosyal Bilgiler” ve “yaşamın içinden bir ders olarak Sosyal Bilgiler” kategorileri oluşturulmuştur. Bu kategorilerin oluşturulmasında öğrencilerin belirttikleri metaforla ders arasında kurdukları ilişki dikkate alınmıştır. Farklı konu alanlarının birleşimi olarak Sosyal Bilgiler kategorisine ilişkin metaforlar Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Farklı konu alanlarının birleşimi olarak Sosyal Bilgiler
(Figure 2. Combination of different subject areas as Social Studies)

Şekil 2’de görüldüğü gibi, farklı konu alanlarının birleşimi olarak Sosyal Bilgiler kategorisini dünya, ağaç, evren, uzay ve orman metaforları oluşturmuştur. Sosyal Bilgileri dünya olarak tanımlayan bir öğrenci görüşünü “Dünyanın içinde farklı farklı şehirler var, Sosyal Bilgiler dersinde ise farklı bilgiler var.” biçiminde belirtirken, dünya olarak tanımlayan bir diğer öğrenci ise görüşünü “Ben dünyayı işlerken bir bakmışım dağlardayım, bir bakmışım platolardayım, bir bakmışım dünyanın kültürel özelliklerimdeyim” biçiminde açıklamıştır. Ağaç olarak tanımlayan öğrencilerden biri “Sosyal Bilgiler dersi bir sürü konuya ayrılıyor ağacın dalları gibi

(...)” biçiminde açıklama yaparken, ağaç olarak tanımlayan bir diğer öğrenci ise “O ağacın dallarında öğrendiğimiz konular, bilgiler var, o ağacın dallarındaki meyvelerde (...)” biçiminde açıklama yapmıştır. Sosyal Bilgileri uzaya benzeten bir öğrenci ise “Uzay gibi sonsuz ve karmaşıktır ve değişik bilgilerin olduğu bir derstir.” biçiminde açıklama yapmıştır. Evren olarak tanımlayan bir öğrenci görüşünü “Evrende farklı farklı yıldızlar ve gezegenler var. Sosyal Bilgilerde de farklı farklı konular var.” biçiminde belirtirken, orman olarak tanımlayan bir öğrenci “Ormanın içinde bir sürü çeşit ağaç var, sosyal bilgilerin içindeki konular gibi (...)” biçiminde ifade etmiştir. Öğrencilerin yaptığı bu açıklamalar göz önünde bulundurularak Sosyal Bilgiler dersinin farklı konu alanlarını içerdiği, farklı bilgileri öğrenmeye olanak sağladığı ve disiplinlerarası bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Tarih ve Coğrafya olarak Sosyal Bilgiler kategorisine ait metaforlar Şekil 3’te gösterilmiştir.

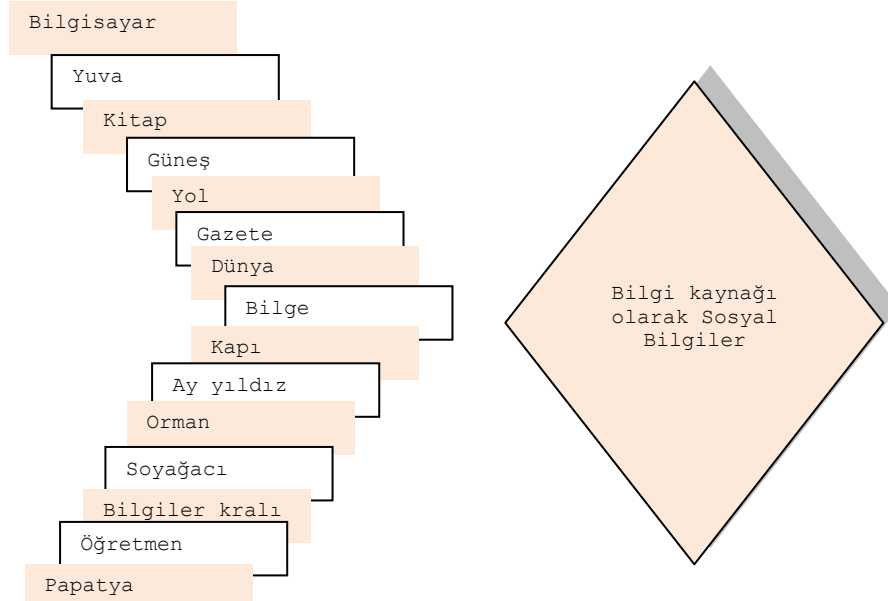

Şekil 3. Tarih ve coğrafya olarak sosyal bilgiler
(Figure 3. History and geography as social science)

Şekil 3’te görüldüğü gibi, Tarih ve Coğrafya olarak Sosyal Bilgiler kategorisini Tarih, Coğrafya, Atatürk, zaman makinesi, cumhuriyet, örümcek, kuş, tanıtım kitapçığı, kronoloji, Türkiye, harita, doğal afet, dünya, milli kültür ve öykü metaforları oluşturmaktadır. Sosyal Bilgiler dersini tarih açısından ele alan öğrenciler “Tarihsel özellikleri, kültürümüz, tarihsel yerleri, tarihimiz için önemli olan öğrenmem gereken bütün bilgileri ders olarak Sosyal Bilgiler dersi özetliyor (...)”, “Genellikle inkılap işliyoruz, genellikle sınavlarda inkılap tarihi soruları çıkıyor.” biçiminde görüş belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler dersini coğrafya olarak tanımlayan bir öğrenci bu görüşünü “Coğrafyada ülkelerin özelliklerinden bahsediyoruz. Bence Sosyal Bilgiler dersi coğrafyadır.” biçiminde dile getirmiştir. Sosyal Bilgiler dersini Atatürk’e benzeten öğrenciler “Sosyal kitabında Atatürk’le ilgili her şey yazıyor, örneğin Atatürk’ün hangi savaşlara girdiği, hangi okulları okuduğu, Atatürk’ün ailesini kısacası Atatürk’ün hayatını anlatıyor.”, “Sosyal Bilgiler dersinde genellikle Atatürk’ün hayatı anlatılıyor ve Atatürk’ün ne yaptığını, nerelere gittiğini anlatıyor.”, “Atatürk’ün Samsun’a çıktığı ve Kurtuluş Savaşını başlattığı için.” biçiminde görüşlerini belirtirken, dersi örümceğe benzeten bir öğrenci görüşünü “Sosyal Bilgiler dersinde savaş var ve savaş da örümcek gibi.” biçiminde ifade ederek Sosyal Bilgiler Tarih konuları içerisinde yer alan savaşlara değinmiştir. Sosyal Bilgiler

dersini kuşla ilişkilendiren bir öğrenci görüşünü "Sosyal Bilgiler dersine girdiğim zaman sanki uçuyorum başka gezegenlere, ülkelere ya da şehirlere gidiyorum. Denizleri, gölleri, dağları, ovaları görüyorum, hayatın tadını çıkarıyorum (...)" biçiminde belirtirken, zaman makinesiyle ilişkilendiren bir öğrenci görüşünü "Sosyal Bilgiler dersinde hem milli tarihimizi ve kültürümüzü hem de Atatürk'ün hayatı ve verdiği kritik kararları, zor durumda kaldığı zamanları (...) geçmiş bugün her şeyi öğreniyorum." biçiminde dile getirerek zaman içerisinde olan tarihi olaylara ve kültüre değinmiştir. Sosyal Bilgileri haritaya benzeten öğrencilerden biri "Sosyal Bilgiler dersinin içinde haritayla ilgili birçok şey var, o yüzden haritaya benzetiyorum" biçiminde görüşünü ifade ederken, dünyaya benzeten bir öğrenci "Ormanları, karaları, bölgeleri, denizleri, bölgelerin özelliklerini, yemeklerini, oyunlarını öğreniyorum, başka yerlerdeki, başka ülkelerdeki çocukları tanıyorum." biçiminde görüş belirtmiş, milli kültüre benzeten öğrencilerden biri ise "Sosyal Bilgiler dersi milli kültürümüzü yansıtır." biçiminde görüşünü söylemiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak bu metaforları kullanmalarında dersin içeriğinin etkili olduğu belirtilebilir. Öğrencilerin söylemlerine dayanarak onların Sosyal Bilgiler dersini içerisinde yer alan konulara göre değerlendirdiklerini, bu dersin onlara Tarih ve Tarih ile ilgili konuları, Coğrafya ve Coğrafya ile ilgili konuları öğrettikleri söylenebilir. Bilgi kaynağı olarak Sosyal Bilgiler kategorisine ait metaforlar Şekil 4'te gösterilmiştir.

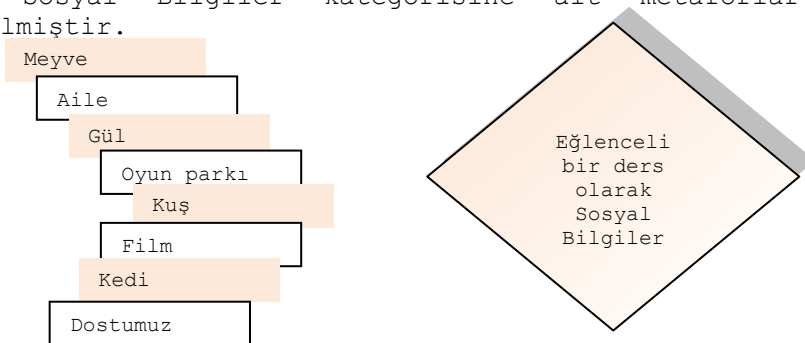

Şekil 4. Bilgi kaynağı olarak sosyal bilgiler
(Figure 4. Source of information as social science)

Şekil 4'te görüldüğü gibi, bilgi kaynağı olarak Sosyal Bilgiler kategorisini bilgisayar, yuva, kitap, güneş, yol, gazete, dünya, bilge, kapı, ay yıldız, orman, soyağacı, bilgiler kralı, öğretmen ve papatya metaforları oluşturmuştur. Sosyal Bilgiler dersini bilgisayarla ilişkilendiren öğrenciler görüşlerini "İnsanlara bilgi verir (...) Bilgisayar gibi çok güzel bilgiler öğrettiği için bilgisayara benzettim (...)", "Herşeyi anlatmaktadır. Yani Sosyal Bilgiler dersinde hem oyun hem de bilgiler öğrenmek benim hoşuma gidiyor. (...) bilgilerim gelişti, doğal afetlerden nasıl korunacağımı, iç anadolu bölgesinin şehirlerini ve kültürel özellikleri ve diğer bütün coğrafi bölgemizin özelliklerini öğrendim, onun için de bilgisayar gibi çok bilgili", "Bilgisayardan bilgi edinilir, Sosyal

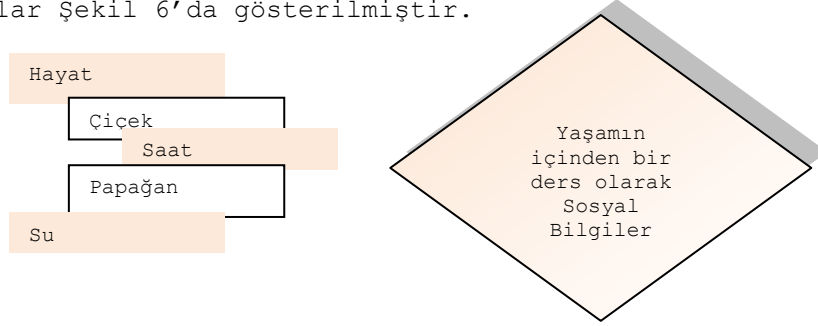
Bilgilerde de bilgi ediniriz ve ayrıca bir şeyler öğreniriz." biçiminde dile getirmişlerdir. Sosyal Bilgiler dersine olan bakış açısını yuvayla ifade eden öğrenci görüşünü "Evde bana çok şey öğretildi. Sosyal Bilgiler de bana çok şey öğretiyor (...)" biçiminde belirtmiş, ay yıldızla ilişkilendiren bir öğrenci görüşünü "dünyanın nasıl ayı yıldızları var, Sosyal Bilgilerin de öyle bilgileri var yıldızlar gibi bir sürü bir sürü (...)" biçiminde ifade etmiş, kitapla ilişkilendiren öğrenciler ise görüşlerini "Bizim için önemli ve faydalı bilgiler içeriyor, Sosyal Bilgiler dersi bize faydalı ve önemli bilgiler öğrettiği için ben Sosyal Bilgiler dersini bir kitaba benzetiyorum.", "O derste bir sürü şeyler öğreniyoruz." biçiminde belirtmişlerdir. Güneşe benzeten öğrenciler görüşlerini "(...) her bilgiyi bize güzelce anlattığı için güneş gibi bir derstir.", "Sosyal Bilgiler dersi bizi aydınlatıyor." biçiminde açıklamışlar, dünyaya benzeten öğrenciler "Sosyal Bilgiler dersinde her gün yeni bir şey öğreniyoruz. Sanki dünyayı dolaşıyoruz.", "Dünyamız kadar değişik ve bilgili bir derstir." biçiminde görüş belirtmişler, bilgeye benzeten öğrencilerden biri görüşünü "Hayattan bilgiler verir. Geçmiş bize simgeler. Merak etmediğimiz düşünmediğimiz birçok şeyi araştırmamızda düşünmemizde yardımcı olur. Yani bizi düşünmeye yöneltir." biçiminde dile getirmiş, kapıya benzeten bir öğrenci ise görüşünü "Kapıyı açınca her bilgiyi öğreniyoruz (...)" biçiminde ifade etmiştir. Sosyal Bilgiler dersini orman olarak tanımlayan öğrenci görüşünü "Sosyal Bilgiler dersi bizlere bilgi verir. Ve o bilgiler bizim günlük yaşamımızda çok işe yarar. Tıpkı ormanın oksijen verdiği gibi." biçiminde belirtirken, bilgiler kralı olarak tanımlayan bir öğrenci görüşünü "Bana bilgi veriyor. Onla doğal afetleri öğreniyorum. Tabi ki diğer dersler de bilgiler veriyor. Ülkemizle ilgili hiç bilmediğim şeyleri veriyor (...)" biçiminde söylemiş, soyağacı olarak tanımlayan bir öğrenci görüşünü "(...) geçmişimizi bana öğretir." biçiminde ifade etmiş, papatya olarak tanımlayan öğrenciler görüşlerini "(...) Bilgimiz artıyor, yeni şeyler öğreniyoruz." "Her bir dalında bilgi saklıdır (...)" biçiminde dile getirmişlerdir. Bu bulgulara dayanarak, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde her gün yeni ve değişik bilgiler edinmelerinden yola çıkarak dersle sözü edilen metaforları ilişkilendirdikleri belirtilebilir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini bilgilendirici bir ders olarak görmelerinde bu derste dünyadaki diğer ülkelerin ve Türkiye'nin gerek kültürel gerekse coğrafi özelliklerini öğrenmelerinin, bu ders sayesinde doğal afetler ve onlardan korunma yolları, şehirlerimizin özellikleri, tarihi ve turistik yerler, kültürel öğeler vb. konularda bilgi edinmelerinin etkisi olduğu söylenebilir. Eğlenceli bir ders olarak Sosyal Bilgiler kategorisine ait metaforlar Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Eğlenceli bir ders olarak Sosyal Bilgiler
(Figure 5. Fun lesson as Social Studies)

Şekil 5'te görüldüğü gibi, eğlenceli bir ders olarak Sosyal Bilgiler kategorisini meyve, aile, gül, oyun parkı, kuş, film, kedi ve

dostumuz metaforları oluşturmaktadır. Sosyal Bilgiler dersini meyve olarak tanımlayan öğrenciler görüşlerini "Meyve tatlıdır, Sosyal Bilgiler dersi de tatlı, eğlenceli, zevkli geçiyor (...)", "O dersi eğlenceli bulduğum ve sevdiğim için, meyveyi de çok fazla sevdiğim için." biçiminde dile getirirlerken, aile olarak tanımlayan öğrenciler görüşlerini "Annemi de babamı da Sosyal Bilgiler dersi kadar sevdiğim için ve Sosyal Bilgiler dersi çok güzel, eğlenceli, komik, anlaya anlaya yapıyorum (...)", "Sosyal Bilgiler dersini annem, babam ve kardeşim gibi seviyorum, çünkü ders çok eğlenceli." biçiminde belirtirken, gül olarak tanımlayan bir öğrenci görüşünü "Gülleri çok seviyorum. Sosyal Bilgiler dersini sevimli ve eğlenceli buluyorum, bu yüzden benzetiyorum." biçiminde ifade etmiştir. Sosyal Bilgiler dersini oyun parkı ile ilişkilendiren bir öğrenci görüşünü "Sosyal Bilgiler dersi eğlenceli, eğlendirici (...) sevdiğim ve kolay bir ders olduğu için Sosyal Bilgiler dersini oyun parkına benzetiyorum." biçiminde açıklarken, kediyle ilişkilendiren bir öğrenci ise görüşünü "Kedi gibi eğlencelidir. Öğretmenimiz bizim eğlenmemizi sağlıyor." biçiminde belirtmiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini eğlenceli bir ders olarak nitelendirmelerinde öğretmenlerin dersi zevkli hale dönüştürmeleri, derste farklı etkinlikler yapmaları, öğrencilerin dersi zevkli bulmaları ve içeriğin ilgilerini çekmesi etkili olabilir. Yaşamın içinden bir ders olarak Sosyal Bilgiler kategorisine ilişkin metaforlar Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Yaşamın içinden bir ders olarak Sosyal Bilgiler
(Figure 6. Life Lesson as Social Studies)

Şekil 6'da görüldüğü gibi yaşamın içinden bir ders olarak Sosyal Bilgiler kategorisini hayat, çiçek, saat, papağan ve su metaforları oluşturmuştur. Sosyal Bilgiler dersini hayata benzeterek bakış açılarını ortaya koyan öğrenciler görüşlerini "Zorlukları ve kolaylıkları anlatır. Bir de hayatta olan olayları anlatır.", "Sosyal Bilgiler dersi bizim hayatta yaşadığımız iş ve olayları öğrenmektir. Hayatımızda birçok şey yaşarız depresyon, çığ, erozyon gibi (...)", "Farklı kültürleri, hayatta neler olduğunu öğreniyorum.", "Bize hayatımızı tanıtıyor, hayatla ilgili bir çok bilgi veriyor (...)" biçiminde ifade ederken, çiçeğe benzeten bir öğrenci görüşünü "Hayatımız gibi biraz da onu anlatıyor, çiçek gibi gerçek bir ders. Canlıların yaşayacağı şeyleri söylüyor (...)" biçiminde belirtmiştir. Sosyal Bilgiler dersini saat olarak tanımlayan bir öğrenci bu görüşünü "Sosyal Bilgiler dersi saat gibidir. Çünkü her bir saatin içinde beni bekleyen günler var. Bana o bekleyen günlerde yaşanacakları anlatıyor ders. Saat gibi ilerliyor yaşadıklarımız bu derste (...)" biçiminde açıklarken, papağana benzeten bir öğrenci görüşünü "Sosyal Bilgiler dersini canlı bir papağan gibi görüyorum. Çünkü papağan konuşabiliyor. Sosyal bilgiler dersi de sanki konuşmuş gibi hayatı anlatıyor, (...) dilsiz haritaya bir şeyler ekleyerek dillendiriyoruz, o da papağan gibi konuşup kendisini belli etti." biçiminde ifade etmiş, su olarak tanımlayan bir öğrenci ise görüşünü "Su çok önemli bir şeydir. Su çok önemli bir yaşam kaynağıdır. Su her ihtiyacımızı karşılar ve bizim ayrılmaz bir

yaşam kaynağıdır. Su yoksa biz de yokuz demektir. Sosyal bilgiler de su gibi yaşam kaynağı, yaşamı nasıl yaşayacağımızı öğretiyor bence.” biçiminde dile getirmiştir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini yaşamla ilişkilendirmelerinde derste öğrendiklerini gerçek yaşamda uygulayabilmelerinin, doğal afetler, korunma yolları, alınabilecek önlemler vb. konularla kendi yaşamlarında karşılaşmalarının ya da haber kaynaklarından başka bireylerin karşılaştıklarını duymalarının etkisinin olduğu söylenebilir. Yine öğrencilerin bu derste öğrendiği coğrafi ve kültürel özellikleri çevrelerinde inceleme olanaklarının olması dersi yaşamın içinden olarak görmelerine neden olabilir.

5. SONUÇLAR VE TARTIŞMA (CONCLUSIONS AND DISCUSSION)

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine olan bakış açılarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen verilerin analizi sonucunda toplam 44 metafor oluşturulduğu görülmüştür. Değişik yönleriyle Sosyal Bilgiler dersiyile ilişkilendirilen bu metaforlar aracılığıyla öğrencilerin derse yönelik bakış açılarının olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, bu araştırma, metaforların öğrencilerin bakış açılarını belirlemede önemli bir araç olarak kullanılabilmesine ilişkin bilgiler sunmaktadır.

Araştırmada öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine olan bakış açılarını dersin değişik yönlerini ele alarak dünya, tarih, bilgisayar, aile, Atatürk, ağaç, uzay, gazete, bilge, evren, çiçek, hayat, saat, papatya, oyun parkı, kuş vb. metaforlarla ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kılıç ve Güven'in (2009) Hayat Bilgisi dersine yönelik yaptıkları araştırmalarında da öğrencilerin dersle ilgili papatya, Atatürk, çiçek, aile, bilgisayar vb. metaforları kullanmaları araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Öztürk'ün (2007) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının da benzer biçimde Coğrafyaya yönelik olarak dünya, evren, yaşam, ağaç, kültür vb. metaforları ürettikleri görülmüştür. Erdoğan ve Gök'ün (2008) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının teknoloji kavramına yönelik algılarını yine su, aile, ağaç, örümcek vb. metaforlarla açıkladıkları bulunmuştur. Öğrencilerin farklı kavramları aynı varlıkların çeşitli yönlerini kullanarak açıklamaları bu araştırmaların örtüşen noktalarını oluşturmaktadır.

Araştırmada öğrencilerin ürettikleri metaforlar dikkate alınarak kimi kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategoriler farklı konu alanlarının birleşimi olarak Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya olarak Sosyal Bilgiler, bilgi kaynağı olarak Sosyal Bilgiler, eğlenceli bir ders olarak Sosyal Bilgiler ve yaşamın içinden bir ders olarak Sosyal Bilgilerdir. Sosyal Bilgilere yönelik ortaya çıkan bu kategorilerden farklı konu alanlarının birleşimi olarak Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya olarak Sosyal Bilgiler, bilgi kaynağı olarak Sosyal Bilgiler ve yaşamın içinden bir ders olarak Sosyal Bilgiler kategorileri, alanyazında Sözer (2008: 44), Öztürk (2006: 48), Doğanay (2004: 17), MEB (2004), Martorella (1998: 7) ve NCS (1993: 213) tarafından yapılan Sosyal Bilgiler tanımları ile örtüşmektedir. Çünkü yapılan tanımlarda dersin disiplinlerarası olması, Tarih, Coğrafya vb. Sosyal Bilimler alanlarını ve bu alanlara yönelik bilgileri içermesi, gerçek yaşamla bağ kurulmasını sağlaması boyutları ele alınmaktadır. Başka bir deyişle, öğrencilerin derse olan bakış açılarını bu şekilde dile getirmeleri alanyazın tarafından desteklenmektedir. Sosyal Bilgiler dersinin içerisine Sosyal Bilimlerin diğer konu alanları da dahil edilmektedir. Ancak öğrenciler ürettikleri metaforlarda bu alanlara değinmemişler, yalnızca Tarih ve Coğrafya konularını vurgulamışlardır.

Araştırmada oluşturulan eğlenceli bir ders olarak Sosyal Bilgiler kategorisiyle öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini eğlenceli

bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Dinç'in (2008), Tay ve Akyürek Tay'ın (2006) araştırmalarında öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının yüksek bulunmasıyla ilişkilendirilebilir. Çünkü öğrencilerin genellikle sevdikleri ve eğlenceli buldukları derslere karşı tutumları olumlu yöndedir.

6. ÖNERİLER (SUGGESTIONS)

Araştırmada elde edilen bu sonuçlara dayanarak şu öneriler getirilebilir:

- Öğretmenler Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin derse olan bakış açılarını göz önünde bulundurarak dersi işlemelidir.
- Sosyal Bilgiler dersinde Sosyal Bilimlerin Tarih ve Coğrafya alanlarının yanı sıra diğer alanlarına da gereken önem verilmeli ve derslerde yeri geldikçe bu konulara da değinerek öğrencilerin farkında olmaları sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik olarak olumlu bakış açısı geliştirmelerinde öğretmenler derse yönelik davranışlarıyla öğrencilere örnek olmalıdır.
- Öğretme-öğrenme sürecinde bir yöntem olarak metaforlardan yararlanılabilir.
- Benzer araştırmalar farklı derslere yönelik olarak da gerçekleştirilebilir.
- Gelecekte öğrencilerin yetiştirilmesinde önemli rol oynayacak olan öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersine olan bakış açılarını belirlemek amacıyla da metaforlar kullanılabilir.

NOT (NOTICE)

Bu makale, 20-22 Mayıs 2010 tarihleri arasında Fırat Üniversitesi'nde düzenlenen "9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu"nda bildiri olarak sunulan, Sempozyum Oturum Başkanlarının yazılı önerisi ve Yürütme ve Bilim Kurulu tarafından da "Başarılı" bulunan çalışmanın yeniden yapılandırılmış versiyonudur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Bacanlı, H., (2006). *Duyuşsal davranış eğitimi*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
2. Deveci, H., (2008). Sosyal bilgilerde bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması. Ş. Yaşar (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2008.
3. Dinç, G., (2008). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde metafor kullanımı üzerine bir araştırma. *VII. ulusal sınıf öğretmenliği sempozyumu bildiriler kitabı*. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
4. Doğanay, A., (2004). Sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. (4. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
5. Erden, M., (Tarihsiz). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara, Alkım Yayınevi.
6. Erdoğan, T. ve Gök, B., (2008). *Sınıf öğretmeni adaylarının teknoloji kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi*. ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/210.doc adresinden 10.02.2010 tarihinde edinilmiştir.
7. Gültekin, M., (2008). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar. Ş. Yaşar (Ed.), *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
8. Indurkha, B., (1992). *Metaphor and Cognition: An Interactionist Approach*. The Netherlands, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
9. Kadunz, G. ve Sträßer, R., (2004). *Image-Metaphor-Diagram: Visualisation in Learning Mathematics*. Proceedings Of The 28th

- Conference Of The International Group For The Psychology Of Mathematics Education, 4, 241-248.
10. Kılıç, F.D. ve Güven, B., (2009). Examining the Metaphors Students Construct in Life Sciences Lessons. oc.eab.org.tr/egtconf/pdfkitap/pdf/287.pdf adresinden 10.02.2010 tarihinde edinilmiştir.
  11. Martorella, P.H., (1998). *Social Studies For Elementary School Children Developing Young Citizens*. Second Edition. Prentice-Hall, Inc. New Jersey.
  12. MEB., (2004). Sosyal bilgiler 4.-5. Sınıf Programı. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.php?name=Downloads&d_op=viewdownload&cid=74&min=20&orderby=titleA&show=10 adresinden 12.01.2010 tarihinde edinilmiştir.
  13. NCSS, (1993). *The Social Studies Professional*. Washington DC: National Council For The Social Studies, January-February.
  14. Oğuz, A., (2005). Öğretmen Eğitim Programlarında Metafor Kullanma. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli, 582-588.
  15. Öztürk, C., (2006). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. C. Öztürk (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım*. (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
  16. Öztürk, Ç., (2007). Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının 'Coğrafya' Kavramına Yönelik Metafor Durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8(2), 55-69.
  17. Saban, A., Koçbeker, B.N. ve Saban, A., (2002). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(2), 461-522.
  18. Safran, M., (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi. B. Tay Ve A. Öcal (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
  19. Sözer, E., (2008). Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı, Kapsamı ve İlköğretim Programındaki Yeri. Ş. Yaşar (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
  20. Sözer, E., Deveci, H. ve Kaya, E., (2004). Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Programında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının İlköğretimdeki Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (14), 87-95.
  21. Tay, B. ve Akyürek Tay, B., (2006). Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumun Başarıya Etkisi. www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2006_cilt4/sayi_1/73-84.pdf adresinden 01.03.2010 tarihinde edinilmiştir.
  22. Turner, T.N., (1999). *Essentials of Elementary Social Studies*. (2nd Ed.). Allyn and Bacon, USA.
  23. Woon, J ve Ho, Y., (2005). Metaphorical Construction of Self in Teachers' Narratives. *Language and Education*, 19, (5).
  24. Yaşar, Ş., (2008). Sosyal Bilgiler ve Dünya Vatandaşlığı. Ş. Yaşar (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
  25. Yaşar, Ş. ve Gültekin, M., (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç-Gereç Kullanımı. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.